

Vragenlijst en antwoorden Nederland (1 t/m 18)

over de aanbeveling van de Raad van 24 september 1998 betreffende de ontwikkeling van de concurrentiepositie van de Europese industrie van audiovisuele en informatiediensten door de bevordering van nationale kaders teneinde een vergelijkbaar en doeltreffend niveau van bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid te bereiken (98/560/EG)

Internet

1. Is er in uw land een vereniging van providers van internetdiensten (Internet Service Providers, ISP's) opgericht? Geef nadere gegevens over de vereniging(en) van providers.

In Nederland bestaat de branchevereniging van Nederlandse internetproviders (NLIP, www.nlip.nl).

Contact info

Postadres

Postbus 90407

2509 LK DEN HAAG

Tel: (070) 31 40 291

Fax: (070) 31 40 625

Bezoekadres:

De NLIP is gehuisvest in de Koninklijke Bibliotheek

Prins Willem-Alexanderhof 5

2595 BE Den Haag

2. Hebben de providers in uw land een gedragscode opgesteld? Voeg hiervan zo mogelijk een exemplaar bij of geef het internetadres waar de gedragscode kan worden geraadpleegd.

Er is geen formele gedragscode maar wel een openbare beleidslijn uitgezet door de providers die aangesloten zijn bij de branchevereniging NLIP. Deze en meer informatie omtrent het NLIP-beleid terzake van illegaal materiaal is te vinden op:

<http://www.nlip.nl/nl/meldpunt/main/1.html>

3. In hoeverre zijn de overheid en de consumenten betrokken bij de opstelling van de gedragscode van de providers? Moeten de overheid en de consumenten worden geraadpleegd wanneer de gedragscode wordt herzien of gewijzigd?

Momenteel wordt op grond van de e-commerce aansprakelijkheidsregeling gewerkt aan een zogenaamd Notice and take down systeem, bedoeld om te komen tot een gestroomlijnde aanpak van illegaal materiaal op het internet. Dit project is gestart op initiatief van de internetproviders Aan het overleg nemen vertegenwoordigers van het Ministerie van Justitie, Openbaar Ministerie, politie, de bestaande meldpunten

kinderporno en discriminatie deel. Ook de burger wordt in dit overleg betrokken middels participatie van burgerrechtenorganisatie Bits of Freedom.

4. Zijn er in uw land wettelijke voorschriften die specifiek van toepassing zijn op providers en de wijze waarop zij illegale of schadelijke inhoud op het internet moeten aanpakken? Zo ja, welke zijn deze voorschriften?

Nee. Wel worden momenteel de voorschriften uit de e-commerce richtlijn geïmplementeerd. Deze zorgen voor een kader waarin wordt aangegeven wanneer een provider actie dient te ondernemen indien hij illegaal materiaal op zijn systemen aantreft. Deze voorschriften zijn grotendeels in lijn met de tot nog toe in Nederland ontwikkelde jurisprudentie.

5. Zijn er specifieke voorschriften die de providers ertoe verplichten de politie of het gerecht in te lichten over illegale inhoud die de menselijke waardigheid aantast op het internet?

Nee. Providers behoeven niet zelf actief op zoek te gaan naar mogelijk schadelijk of illegaal materiaal. Zij zijn ook niet verplicht om de politie in te lichten. Een en ander is conform Europees beleid dat waakt over de vrijheid van meningsuiting en het censuurverbod.

6. Is er in uw land een meldpunt voor schadelijke of illegale inhoud? Zo ja, geef nadere informatie over het (de) meldpunt(en), bijvoorbeeld internet- en e-mailadres en wijze van financiering.

Ja, er zijn drie meldpunten voor schadelijke inhoud, ter weten: het Meldpunt Kinderpornografie, het Meldpunt Discriminatie Internet en het Meldpunt over illegale inhoud. Het Meldpunt Kinderpornografie wordt gefinancierd door het ministerie van Justitie en de Europese Commissie. Het meldpunt Discriminatie wordt mede gefinancierd door het ministerie van Justitie. De kosten van het Meldpunt overige illegale inhoud, dat opgericht is en beheerd wordt door de ISP's, worden thans gedragen door de internetproviders. Dit laatste meldpunt ondergaat momenteel een facelift in het kader van het reeds aangehaalde Notice and take down traject

7. Hoe groot is ongeveer het gedeelte van de gemelde problematische internetinhoud afkomstig van hosts van buiten uw land of buiten de EU?

Voor zover het informatie van problematische inhoud vanuit het Meldpunt Discriminatie betreft, bedraagt dit ongeveer 20%. Verder zijn (nog) geen cijfers bekend.

8. Welke maatregelen en initiatieven zijn genomen, hetzij door de overheid, hetzij door de exploitanten, om de meldpunten bij het publiek bekend te maken? Zijn deze maatregelen en initiatieven effectief gebleken?

Promotie van de meldpunten is doorgaans meegenomen in lobbytrajecten en in lopende voorlichtingsprojecten, zoals in o.a. de voorlichtings- en bewustwordingscampagne van de overheid over veilig internetten genaamd Surf op Safe (www.surfopsafe.nl). Ook dragen de meldpunten zelf bij aan hun bekendheid. Het Meldpunt Discriminatie Internet bijv. heeft zijn bekendheid op internet vergroot door publikaties en advertenties in bepaalde media. Daarnaast wijst ook de stichting De Kinderconsument in haar

voorlichting aan jeugdigen en ouders o.a. op hun website (www.kinderconsument.nl) op het bestaan van meldpunten. Een specifiek voorlichtingsbeleid voor meldpunten is verder tot nu toe niet gevoerd.

9. Indien er meldpunten zijn, geef zo mogelijk een inschatting van hoe doeltreffend het is om de verspreiding en de toegankelijkheid van schadelijke en illegale inhoud te beperken. Het kan daarbij zowel gaan om de publieke opinie als de mening van de exploitanten over de doeltreffendheid van de meldpunten.

Vast staat dat meldpunten een bijdrage leveren aan de beperking van illegaal materiaal op het internet. De verwachting is dat zij zeker doeltreffend zijn, hoewel er soms ook minder goede individuele ervaringen zijn. Het Meldpunt Discriminatie bijv. heeft de afgelopen jaren enkele duizenden discriminerende uitingen van Internet laten verwijderen. Hierdoor is een groot aantal personen waaronder jongeren niet of in mindere mate in contact gekomen met schadelijke uitingen. Exacte aantallen zijn lastig te geven, omdat hiernaar (nog) geen gedegen onderzoek heeft plaatsgehad. Zeker is wel dat voor adequatere aanpak gestructureerde samenwerking nodig is. Dit is onderkend en is daarom een van de doeleinden bij de uitvoering van het notice and Take down traject.

10. Hebben het bedrijfsleven of de overheid, afgezien van eventuele betrokkenheid bij de werkzaamheden die worden gefinancierd door het communautair actieplan ter bevordering van een veiliger gebruik van internet, geprobeerd om in uw land een filtreer- en beoordelingssysteem voor internet in te voeren? Zo ja, hoever is het gevorderd en welke problemen zijn er gerezen?

Nee, niet in centrale zin. In het netwerk genaamd Kennisnet (www.kennisnet.nl) dat voor de scholen is bestemd, wordt wel uitdrukkelijk gewezen op de mogelijkheden om filtreer- en beoordelingssystemen te gebruiken. En worden de beschikbare pakketten ook onder de aandacht gebracht. Het al dan niet gebruik maken daarvan is evenwel een eigen keus en verantwoordelijkheid van de individuele scholen. Deze beleidslijn is mede tot stand gekomen a.g.v. parlementaire discussie op dit punt.

Verder wordt in de overheids campagne Surf op Safe de gebruikers op het bestaan van dergelijke mechanismen gewezen. Ook de branchevereniging NLIP moedigt het gebruik van filtering op het niveau van de eindgebruiker, als end-user empowerment, aan. (bv middels ondersteuning door EuroISPA van het ICRA-initiatief). Van filtering op ISP niveau wordt afgezien, omdat dit, zoals ook uitgesproken door het Europees parlement, een niet-adequate oplossing is. Dit zou zware lasten met zich meebrengen, terwijl het geen oplossing voor het probleem vormt; het is symptoombestrijding.

11. Zijn de providers bij wet of door de desbetreffende gedragscodes verplicht om hun abonnees in te lichten over de beschikbare filtreer- en beoordelingssystemen en software om de leeftijd van de gebruikers na te gaan?

Indien door providers filters worden gebruikt (bijvoorbeeld tegen SPAM of virussen) is het beleid van de branchevereniging van ISP's om de abonnees in te lichten. Ongefilterde doorgifte is immers de norm. Vanuit de grondwettelijke vrijheid van meningsuiting en het censuurverbod bemoeit de provider zich niet met de inhoud van het verkeer waarbij het principe "geen boodschap aan de boodschap" geldt. Indien de provider wil filteren, zal dit enkel mogelijk zijn na toestemming van zijn abonnee.

12. Welke maatregelen zijn op nationaal, lokaal of regionaal niveau getroffen om het publiek voor te lichten over een veiliger gebruik van internet? Maken deze deel

uit van een ruimer programma voor “mediaopvoeding”? Worden zij gesteund met overheidsmiddelen, door particuliere financiering (bv. door het bedrijfsleven of verenigingen) of door een combinatie van beide?

De overheid voert op nationaal niveau in een publiek-private samenwerking (waar ook de branchevereniging NLIP aan deelneemt) een programma uit om een veilig gebruik van het Internet te bevorderen (www.kwint.org). Recent is bovendien door de overheid een waarschuwingdienst opgericht die zich vooral met viruswaarschuwingen bezig houdt (www.waarschuwingdienst.nl). Mede aan die initiatieven gekoppeld is de eerder vermelde en door de overheid gefinancierde voorlichtings- en bewustwordingscampagne Surf op Safe (www.surfopsafe.nl) waarin ook specifieke aandacht wordt gegeven aan de bescherming van minderjarigen. Daarbinnen worden projecten uitgevoerd voor o.a. scholen en bibliotheken. Verder besteedt de Safe Internet Foundation (www.sif.nl), die ook door de overheid financieel wordt ondersteund, hier ook veel aandacht aan. Zie verder eveneens de antwoorden op de vragen 6 en 8.

13. Zijn er aanwijzingen dat de ontwikkeling van internet in uw land is vertraagd door ongerustheid bij de bevolking over schadelijke en illegale inhoud die via internet toegankelijk is?

Nee, dat is niet bekend.

14. Vindt u dat er op dit vlak voldoende internationale samenwerking is, met name in Europa? Zo niet, welke maatregelen kunnen worden genomen om de samenwerking te verbeteren?

Er is samenwerking, zoals bijv. tussen de meldpunten discriminatie Internet in Europa in het INACH netwerk (die als uitstekend wordt ervaren door de direct betrokkenen, zie www.inach.net). Het structureel kunnen uitwisselen van opgebouwde expertise is een belangrijk punt. Extra maatregelen kunnen overwogen worden ter stimulering van publiek private samenwerking, zoals het genoemde Notice and Take Down systeem. Europa-breed is de kans van slagen afhankelijk van de wijze waarop de gezamenlijke NTD-systemen met elkaar kunnen samenwerken.

15. Vallen diensten als verzending via mobiele telefoons, met name via UMTS, reeds onder bovengenoemde zelfregulering, of bent u voornemens deze daaronder dan wel onder andere regulering te laten vallen?

De zelfregulering is techniek-onafhankelijk geformuleerd. Illegal content via IP-diensten is het criterium. Restrictie is dat het NTD-regime toeziet op gehoste informatie. In principe zou UMTS hieronder kunnen vallen.

16. Omschrijf eventuele initiatieven voor de controle op online-chatgroepen, met name maatregelen tegen misbruik ter bescherming van minderjarigen.

Er is overleg tussen aanbieders van online-chatgroepen, kinderrechtenbewegingen en het ministerie van Justitie over te nemen maatregelen tegen misbruik ter bescherming van minderjarigen.

17. Omschrijf maatregelen die zijn genomen ter bevordering van de mediageletterdheid (bijvoorbeeld kinderen op verantwoorde wijze met de nieuwe media leren omgaan).

Voor scholieren is een lessenserie over veilig internetten beschikbaar (www.cybersecrets.kennisnet.nl). Daarnaast zijn in samenwerking met het platform media-educatie lespakketten ontwikkeld voor diverse pakketten van media-educatie.

18. Is er specifieke regelgeving of zelfregulering inzake het recht van antwoord met betrekking tot online-media? Zijn er de voorbije twee jaar concrete problemen geweest hiermee, met name problemen met grensoverschrijdende aspecten?

Neen.

1. BEANTWOORDING VRAGENLIJST INZAKE BESCHERMING MINDERJARIGEN EN DE MENSELIJKE WAARDIGHEID

Indien de vraag bestaat uit meerdere onderdelen dan zijn die in deze beantwoording genummerd met A,B en C.

1.1. Internet

Vraag 1- 18: De beantwoording van deze vragen wordt u zo spoedig mogelijk nagezonden. Excuses voor deze vertraging.

1.2. Omroepen

Vraag 19:

Ja. In 2001 is de nieuwe wettelijke regeling in werking getreden die strekt tot een betere bescherming van jongeren tegen schadelijk audiovisueel beeldmateriaal. Hierbij wordt bepaald dat zendgemachtigden alleen (mogelijk) schadelijk audiovisueel materiaal mogen uitzenden indien zij aangesloten zijn bij een door de overheid erkende organisatie die voorziet in regelingen omtrent classificatie en het uitzenden van mogelijk schadelijke programma-onderdelen (artikel 52d, lid 2, en artikel 53 van de Mediawet). Met ingang van diezelfde datum is de erkenning van de zelfreguleringsorganisatie, het Nederlands Instituut voor Classificatie van Audiovisuele media (NICAM), tot stand gekomen. De oprichting van het NICAM is een initiatief geweest van nagenoeg de gehele Nederlandse audiovisuele sector (omroep, bioscoop, videotheken en grootwinkelbedrijven), in nauwe samenwerking met de Ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS, jeugdbeleid) en Justitie. Alle omroepen, die onder Nederlandse jurisdictie vallen en degene die zich op de Nederlandse kijkers richten, hebben zich bij het NICAM aangesloten.

Vraag 20:

Ja, het NICAM heeft reglementen waaraan aangeslotenen zich dienen te houden. Op basis van deze reglementen heeft het NICAM een uniform classificatiesysteem voor de schadelijkheid van film, video en televisie, dat werkt onder de naam Kijkwijzer. De uitkomsten worden in de vorm van icoontjes (leeftijds aanduidingen en inhoudelijke pictogrammen) meegegeven aan alle producten en de meeste aankondigingen voor het publiek. Op het gebied van reclame houdt het NICAM uitsluitend toezicht op handhaving van de Kijkwijzer regels met betrekking tot aankondigingen, commercials en promo's voor audiovisuele producties. De overige reclame-uitingen behoren tot het werkkterrein van de Reclame Code Commissie.

Vraag 21:

A/ Ja, zie vraag 20.

B/ Nee, alleen icoontjes met leeftijdsaanduiding en inhoudspictogrammen, wat ruim voldoende wordt geacht.

C/ Om te kunnen bepalen of de gekozen weg van zelfregulering zijn vruchten afwerpt is dit stelsel van zelfregulering op verzoek van de rijksoverheid nauwkeurig gevolgd via de externe evaluatie door een onafhankelijk onderzoeksbureau. In het algemeen mag gesteld worden dat Kijkwijzer bewezen heeft een duidelijke en goede bijdrage te leveren aan de bescherming van jeugd tegen mogelijk schadelijk audiovisueel materiaal.

Vraag 22:

Omroepen die op het open net uitzenden maken geen gebruik van filterapparatuur in de zin van decoders. Dit geldt wel voor de zogeheten “bijzondere omroepen”. Dit zijn omroepen waarbij toezending van programma’s op verzoek plaatsvindt en daarmee achter de decoder zitten. Hiervoor heeft het NICAM aparte regelingen getroffen. Deze omroepen hoeven zich niet te houden aan uitzendtijden voor (porno) programma’s die geclassificeerd zijn voor 16 jaar en ouder (na 22.00 uur), mits dit programma is voorzien van een goed “kinderslot” en de omroep dit soort programma’s goed onderscheidt ten opzichte van andersoortige programma’s.

Vraag 23:

Er zijn vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een aantal projecten geïnitieerd over de hele linie van cultuur (waaronder Media) en school om media- en cultuureducatie tot stand te brengen met het uiteindelijke doel dit tot een regulier onderdeel van het onderwijs te laten worden. Dit proces bevindt zich echter nog in een beginstadium en is dus nog gaande. Verder houdt ook het NICAM zich bezig (op ad-hoc basis) met media-educatie. Zo heeft zij in 2002 in samenwerking met Teleac/NOT (educatieve publieke omroep) een multimediaal educatief traject ontwikkeld rond Kijkwijzer dat inmiddels is uitgevoerd.

1.3. Software voor videospellen

Vraag 24:

Nee

Vraag 25:

Ja, sinds mei dit jaar is op Europees niveau, in opdracht van ISFE, een gemeenschappelijke standaard voor de leeftijdsclassificatie van games geïntroduceerd, het PEGI (Pan European Game Information). Het NICAM is verantwoordelijk geweest voor de ontwikkeling en uitvoering van de Europese gamesclassificatie. Hiervóór is het terrein van de games niet betrokken geweest bij het zelfreguleringsysteem omdat de gamesdistributie zodanig is georganiseerd dat dit alleen maar in internationaal verband kon worden bereikt.

Vraag 26:

Zoals vermeld in vorige vraag, is het systeem pas sinds mei in werking en moet het effect nog blijken. Echter, gezien het feit dat het Nederlandse Kijkwijzer-systeem model heeft gestaan voor PEGI en deze zich ruim voldoende heeft bewezen, is het aannemelijk dat ook het PEGI een positieve bijdrage zal leveren aan de maatregelen ter bescherming van jeugdigen.

Vraag 27:

Momenteel niet.

1.4. Andere systemen voor het leveren van inhoud

Vraag 28:

Zoals in vraag 19 vermeld: in 2001 is het systeem Kijkwijzer van het NICAM in werking getreden voor zowel programma's op televisie als voor bioscoopfilms, videofilms en DVD-films.

1.5. Algemeen

Vraag 29:

In het NICAM zijn verschillende groepen vertegenwoordigd. Ouders zijn betrokken bij de totstandkoming van Kijkwijzer. Verder beschikt het NICAM over een:

- Klachtencommissie
- Wetenschapscommissie (met onderzoekers die op grond van wetenschappelijk inzichten het systeem Kijkwijzer blijven verbeteren)
- Adviescommissie (met vertegenwoordigers van uiteenlopende maatschappelijke organisaties voornamelijk op het gebied van media, jeugd en welzijn en van organisaties en ondernemingen die participeren in het NICAM)
- Codeurscommissie (bestaande uit codeurs uit verschillende branches, die geraadpleegd kan worden voor advies en eventuele herkeuring van materiaal aan het Kijkwijzersysteem)

Vraag 30:

A/ Is niet van toepassing, want er is geen sprake van gebrek aan samenhang in de classificatie van televisieprogramma's, videofilms of dvd's. Zij worden allen geclassificeerd door hetzelfde systeem, de Kijkwijzer. Voor games wordt sinds mei een apart classificatiesysteem gehanteerd, de PEGI.

B/ n.v.t. (zie A)

C/ Tot op heden is alleen op het gebied van games besloten dat classificatie enkel effect heeft indien dit op Europees niveau plaatsvindt; dit is inmiddels een feit geworden.

Vraag 31:

A/ Ja

B/ onbekend

Vraag 32:

1. Auteur: Patty Valkenburg

Titel: Beeldschermkinderen. Theorieën over kind en media.

Jaar: 2002

ISBN: 90 5352 703 6

2. Auteur: Peter Nikken (NIZW)

I.o.v.: Programmeringcollege Onderzoek Jeugd (PCOJ) en NICAM

Titel: Computerspellen in het gezin (Dossier 1)

Jaar: 2003

ISBN: 90-77392-01-7

Is bijgevoegd.

3. Auteur: Patty Valkenburg, Hans Beentjes, Peter Nikken en Ed Tan

Titel: Kijkwijzer. The Dutch Rating System for Audiovisual Productions

In: Tijdschrift voor Communicatiewetenschap'(Communication Studies Journal)

Nr. & Jaar: 15 Augustus 2001.

Is bijgevoegd.

Vraag 33:

n.v.t.